

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.

Posudek vedoucího práce

na diplomovou práci Dariny Urbanové

Durational variation of segments in read speech of Czech and British speakers of English

Diplomová práce Dariny Urbanové je zaměřena na časovou doménu řečového signálu. Mapuje korespondence v trvání hlásek nebo jejich skupin mezi angličtinou mluvenou rodilými Brity a angličtinou produkovanou mluvčími českými. O tom, že jde o úkol nelehký, svědčí mimo jiné i dosavadní absence podobných studií a dále obecně známá náročnost ručního značkování řečového signálu, které je pro zjišťování přesných údajů o hláskách nezbytné.

Předložená práce sestává z deseti oddílů a je doplněna seznamem zkratk, přehledem použité literatury ve formátu APA (jak je zvykem ve fonetické literatuře) a několika přílohami. Témata jednotlivých oddílů na sebe logicky navazují, stavba je přehledná.

V teoretickém zázemí práce, tj. v oddílech 2 až 5, jsou prezentována základní fakta ohledně temporální domény řeči a cizineckého přízvuku, a dále poznatky získané v dosavadním výzkumu dané problematiky. Diplomantka shromáždila množství relevantní literatury a prokázala, že je schopna odborným textům nejen porozumět, ale také z nich poučeně vybírat a vybrané porovnávat a hodnotit. Za záslužné považuji mimo jiné i představení u nás zatím nedocenené triády dimenzí *srozumitelnost – míra porozumění – cizost* (comprehensibility – intelligibility – accentedness), která oproti předchozím zjednodušeným přístupům umožňuje oddělit pocity posluchačů od objektivně měřitelných parametrů. To je v moderním zkoumání řečové percepce velmi důležitý aspekt, zde navíc umožňuje navázat problematikou sociálního rozměru cizineckého přízvuku. Neméně chvályhodné je i to, že diplomantka prokazuje nejen znalost publikací významných osobností, ale například i práce studentů jiných ročníků a programů vznikající ve Fonetickém ústavu (např. citace Šturma, 2011).

Šestý oddíl specifikuje poslání empirického průzkumu v předložené studii a oddíl sedmý se zabývá metodikou práce. Zejména popis materiálu (tedy jeho získání, přípravu pro zpracování a postup při vlastním měření) považuji za příkladný. Podle dnešních zvyklostí je dostatečně podrobný na to, aby byla studie replikovatelná, a sympatický je i poctivý výčet problémů při značkování. Každý, kdo zkusil segmentovat řečové kontinuum, může dosvědčit, že hranice jednotek jsou obtížně určitelné a jednoznačnost není samozřejmostí. Způsob rozhodování ve

sporných případech je tedy nutno jasně zaznamenat. Právě tohoto úkolu se diplomantka velmi dobře zhostila. Rozsah materiálu je také více než uspokojivý – studie se opírá o téměř 12 000 ručně označovaných hlásek.

Prezentace výsledků v osmém oddíle práce je přehledná a srozumitelná. Chvályhodné jsou „autonomní“ legendy u grafů a tabulek. Jde o praxi vyžadovanou dnes všemi významnými vydavateli odborné literatury. V prezentaci výsledků se ovšem objevily i některé chyby. Na s. 73 autorka tvrdí, že našla interakci u jednofaktorové analýzy rozptylu. Na s. 75 píše, že nepřízvučné samohlásky českých mluvčích jsou kratší, odpovídající graf však naznačuje opak. Na s. 85 dole je výraz $p = 0.37$ interpretován jako indikátor významnosti výsledku. A konečně údaje týkající se trvání explozivů a frikativ v tabulce 18 (s. 92) nekorespondují s obr. 15 (s. 83). Věřím, že tato přehlédnutí jsou jen známkou únavy při práci na velmi náročných analýzách a že u obhajoby práce bude vše uvedeno na pravou míru. V rámci obhajoby také navrhuji, aby diplomantka odpověděla na následující otázky:

- (1) Proč z řady faktorů ovlivňujících trvání (představených zejména v sekci 4.5) vybrala právě přízvuk a závěrové zpomalování?
- (2) V jaké oblasti fonetického bádání by rozdílné podmínky nahrávání (s. 57) mohly ohrozit validitu výsledků?
- (3) Je velký počet případů jediným předpokladem pro statistickou významnost výsledků, jak by mohlo vyplývat z poznámky na s. 69?

Diskuse výsledků v deváté kapitole je velmi zdařilá. Diplomantka vybrala zajímavé momenty a velmi rozumně a zároveň střízlivě je komentuje, případně pro ně hledá vysvětlení. Sympatické je, že její přístup je jak poučený, tak i skromný.

Celkově je z předložené práce patrna zejména autorčina píle a svědomitý přístup. Konstatuji tedy, že diplomová práce Dariny Urbanové splnila svůj účel a svým obsahem i rozsahem vyhověla požadavkům kladeným na diplomové práce magisterského studia. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 2. 9. 2011

.....

doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.